

ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΥ ΤΟΥΣ

Καραδήμας Θεόδωρος¹ και Καραδήμα Παναγιώτα²

1. Φοιτητής του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών, του Πτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό. Οικονομολόγος, απόφοιτος του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, της Οικονομικής & Επιχειρησιακής Στρατηγικής, του Πανεπιστημίου Πειραιώς. teo.karadimas@gmail.com
2. Οικονομολόγος, απόφοιτη του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, της Οικονομικής & Επιχειρησιακής Στρατηγικής, του Πανεπιστημίου Πειραιώς. pn_karadima@yahoo.gr

Περίληψη

Στην παρούσα ερευνητική εργασία, επιχειρείται η ανάλυση των σημαντικότερων νομοθετικών έργων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και οι παράγοντες επηρεασμού τους. Αναλυτικότερα, με την ενδελεχή μελέτη, σχετικής με το υπό εξέταση θέμα, βιβλιογραφίας. Αποτυπώνονται, οι πολιτικές και κοινωνικές ζυμώσεις, οι οποίες οδήγησαν τη κείμενη κάθε φορά νομοθεσία, να εξελιχθεί και να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες της κάθε περιόδου. Παράλληλα, δεν αμελούμε να αναφέρουμε, τους βασικούς παράγοντες επηρεασμού του Βυζαντινού Δικαίου, όπως ήταν η Ρωμαϊκή παράδοση, η χριστιανική ηθική και η αρχαία ελληνική γραμματεία. Ακόμη, επιχειρείται η αποτύπωση της διαχρονικής εξέλιξης των νόμων, με τους εκάστοτε εκφραστές αυτών. Επίσης, το πολίτευμα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, ήταν η απόλυτη μοναρχία, με τον αυτοκράτορα να αποτελεί την ανώτατη κρατική αρχή και ως εκ τούτου και τη βασική πηγή νόμων. Όμως, ακόμη και ο μονοκράτορας, είχε περιορισμούς στην απόλυτη άσκηση της εξουσίας του, καθώς έπρεπε να δρα με γνώμονα τη καλοσύνη και τη φιλανθρωπία. Αυτό το στοιχείο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, την κατέστησε ως πρότυπο διακυβέρνησης της εποχής, σε αντίθεση με τη πλειοψηφία των τότε βασιλείων, που διακατέχονταν από απολυταρχικές απόψεις, με την άρχουσα τάξη να επιβάλλει με κάθε βάνανσο τρόπο την εξουσία της, στους ασθενέστερους.

Λέξεις κλειδιά: *Βυζαντινή Αυτοκρατορία, ρωμαϊκό δίκαιο, νομοθεσία, αυτοκράτορας, Ιουστινιάνειος Κώδικας, ισονομία.*

1. Εισαγωγή

Η βυζαντινή κρατική οργάνωση, διακατέχονταν από συγκεντρωτισμό και έλλειψη της διάκρισης των εξουσιών, με τον αυτοκράτορα να είναι ο νομοθέτης, αλλά και η ανώτερη διοικητική και δικαστική αρχή. Ακόμη, οι δικαστές διορίζονταν με εντολή του αυτοκράτορα και ήταν υπόλογοι σε αυτόν. Επιπρόσθετα, το Βυζαντινό Δίκαιο, προέρχονταν από το Ρωμαϊκό και οι επιβαλλόμενες ποινές διαμορφώνονταν από τη ρωμαϊκή παράδοση, τη χριστιανική ηθική και την αρχαία ελληνική γραμματεία.

Η παρούσα μελέτη, επιχειρεί να αποτυπώσει τα σημαντικότερα νομοθετικά έργα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, καθώς και τους παράγοντες που έδρασαν καταλυτικά στη διαμόρφωση της. Η εργασία, ξεκινώντας αναλύει το νομοθετικό έργο του Θεοδοσίου Β' και του Ιουστινιανού, συνεχίζει με την παραγωγή νόμων από τη δυναστεία των Ισαύρων και των Μακεδόνων Αυτοκρατόρων. Στη συνέχεια, μελετά

τα νομοθετικά έργα από τα μέσα του 11^{ου} αιώνα μέχρι το 1453. Τέλος, πραγματοποιείται ιδιαίτερη αναφορά στα νομικά εγχειρίδια και ιδιωτικές συλλογές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας (Λαμπάκης *et. al.*, 2003).

2. Αυτοκρατορικές διατάξεις και η κωδικοποίηση του Θεοδοσίου Β΄

Η πληθώρα των νομικών κειμένων, η μεταξύ τους αντίφαση και οι παρωχημένες διατάξεις τους, οδήγησε το Θεοδοσίον Β΄ το 426 να εκδώσει το Νόμο των Αναφορών (Lex Citationis) ή Αναφορικό Νόμο. Στο Νόμο αυτό, οι απόψεις πέντε σημαντικών Ρωμαίων νομικών, εφόσον είναι ομόφωνες, είναι δεσμευτικές για το δικαστή. Διαφορετικά, υπερισχύει η γνώμη της πλειοψηφίας.

Επίσης, το 438 εκδόθηκε ο Θεοδοσιανός Κώδικας (Codex Theodosianus), αποτελώντας την πρώτη κωδικοποίηση νόμων, με εφαρμογή και στα δύο τμήματα της Αυτοκρατορίας (ανατολικό και δυτικό). Ακόμη, περιελάμβανε νομικές διατάξεις από το Μεγάλο Κωνσταντίνο 312, μέχρι τη συγγραφή του Κώδικα (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).

3. Ιουστινιάνειος Κώδικας

Στη συνέχεια, τον 6^ο αιώνα ο Ιουστινιανός, επιχείρησε την πλήρη κωδικοποίηση των νόμων (Corpus Iuris Civilis) διαιρώντας τους σε:

- Ιουστινιάνειο Κώδικα (Codex Iustinianus), που περιείχε κωδικοποιημένες τις αυτοκρατορικές διαταγές μέχρι εκείνη την περίοδο.
- Πανδέκτες (Digesta), που αφορούσαν μία ολοκληρωμένη συλλογή πενήντα βιβλίων, με αποσπάσματα διακεκριμένων νομοθετών της εποχής (Ανάστος 1978).
- Εισηγήσεις (Instituta), που αποτελούσαν ένα συνοπτικό εγχειρίδιο για τους σπουδαστές της Νομικής Επιστήμης (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).
- Νεαρές (Novellae), οι οποίες γράφτηκαν στην Ελληνική γλώσσα, και απετέλεσαν την ισχύουσα νομοθεσία μετά τον Ιουστινιάνειο Κώδικα.

4. Το νομοθετικό έργο των Ισαύρων

Οι αυτοκράτορες Λέοντας Γ΄ και Κωνσταντίνος Ε΄ το 741 δημοσίευσαν την Εκλογή των Νόμων (Ανάστος 1979), ανανεώνοντας το ιουστινιάνειο δίκαιο που δυσχέρανε την ορθή απόδοση της δικαιοσύνης, εξαιτίας γλωσσικών περιορισμών. Επίσης, η νομική επιστήμη, είχε οδηγηθεί σε μαρασμό, εξαιτίας της διακοπής της λειτουργίας των Νομικών Σχολών τον 6^ο αιώνα.

Η Εκλογή λοιπόν δεν αναιρούσε την ιουστινιάνεια νομοθεσία, αλλά συνόμιζε σε απλουστευμένη γλώσσα την προϋπάρχουσα νομοθεσία, μαζί με τις Νεαρές του Λέοντα Γ΄, που αποτελούνταν από δεκαοκτώ τίτλους, και καθόριζαν ζητήματα οικογενειακού, κληρονομικού δικαίου (Παπαγιάννη 2015).

Σημαντική ήταν η επίδραση της χριστιανικής ηθικής στην Εκλογή, ιδιαίτερα στο ποινικό δίκαιο, και τη δικαιότερη απονομή της δικαιοσύνης. Ενώ, προβλέπονταν η καταβολή μισθού στους δικαστές από την πολιτεία, για να αποφεύγονται οι περιπτώσεις δωροδοκίας.

5. Η ανανέωση της νομοθεσίας επί Μακεδόνων Αυτοκρατόρων

Την περίοδο της Μακεδονικής Δυναστείας, από τα μέσα του 9^{ου} έως τα μέσα του 11^{ου} αιώνα, παρατηρείται μία αυξητική τάση στην παραγωγή νέων Νομοθετημάτων.

5.1 Η Εισαγωγή και ο Πρόχειρος Νόμος

Εισαγωγή, περιελάμβανε διατάξεις για τους ρόλους του Αυτοκράτορα και του Πατριάρχη και της λειτουργίας των δικαστηρίων. Ο Πρόχειρος Νόμος, που είναι επηρεασμένος από τη ρωμαϊκή παράδοση και τις ιουστινιάνειες ρυθμίσεις, επεδίωκε να περιορίσει την εξουσία της εκκλησίας στην παραγωγή νόμων του κράτους και απαγόρευε τον τέταρτο γάμο. Επίσης, τα δύο νομοθετικά έργα διαιρούνται σε σαράντα τίτλους, με συναφές περιεχόμενο (Ανάστος 1979).

5.2 Τα Βασιλικά

Η ανανέωση του παλαιού δικαίου πραγματοποιήθηκε με την έκδοση των Βασιλικών, αρχικά από τον Βασίλειο Α΄ και ολοκληρώθηκαν από τον Λέοντα ΣΤ΄. Την πρώτη φορά σε σαράντα και τη δεύτερη φορά σε εξήντα βιβλία (τα βασιλικά εξήκοντα βιβλία), επιχειρώντας την κωδικοποίηση του ιουστινιάνειου Κώδικα, από τον οποίο και επηρεάστηκαν. Ακόμη, ο Πρόχειρος Νόμος και η Εισαγωγή, επηρεάστηκαν από τα Βασιλικά. Στη συνέχεια, από τον Κωνσταντίνου Ζ΄, προστέθηκαν τα ονομαζόμενα Παλαιά Σχόλια, που ήταν αποσπάσματα από έργα αντικληνσώρων και σχολαστικών. Για τις λίγες λατινικές Νεαρές, χρησιμοποιήθηκαν μόνο οι ελληνικές επιτομές τους, κυρίως από τους σχολαστικούς Αθανάσιο Εμεσηνό και Θεόδωρο Ερμοπολίτη. Συνεπώς, διαφαίνεται ο εξελληνισμός της Ιουστινιάνειας Κωδικοποίησης, με μία περισσότερο σύγχρονη οπτική για την παραγωγή νόμων (Ανάστος 1979).

5.3 Οι Νεαρές του Λέοντα ΣΤ΄

Ο Αυτοκράτορας Λέων ΣΤ΄, ο ονομαζόμενος Σοφός (886-912), εξέδωσε περίπου εκατόν είκοσι Νεαρές. Βασική επιρροή για τη σύνταξη τους, υπήρξε η ελληνική παιδεία που είχε λάβει. Ακόμη, οι Νεαρές του Λέοντα, επηρέασαν σημαντικά τα τελικά κείμενα των Βασιλικών. Παρόλα αυτά, στην πλειονότητα τους, δεν εισήγαγαν νέες ρυθμίσεις, αλλά το ένα τρίτο από αυτές, αφορούσε εκκλησιαστικά ζητήματα. Τέλος, η επιρροή του εθίμου στο Δίκαιο, είναι πολύ περιορισμένη, με επίδραση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).

5.4 Το Επαρχικό Βιβλίο

Το 912 ο Λέοντας ΣΤ΄ έκδωσε το Επαρχικό Βιβλίο, που καθόριζε τη δομή και τη λειτουργία των συντεχνιών της Κωνσταντινούπολης, υπό την εποπτεία του έπαρχου της πόλεως. Στόχος ήταν η εξάλειψη φαινομένων αισχροκερδείας και ο ακριβής προσδιορισμός των μονάδων μέτρησης του βάρους των αγαθών.

Επίσης, οριοθετούνταν οι τρόποι νόμιμης άσκησης του εμπορικού επαγγέλματος, οι ποινές για περιπτώσεις παραβάσεων και οι διαδικασίες για την απόκτηση νόμιμης άδειας από τους εμπόρους. Επιπρόσθετα, καθορίζονταν ο τρόπος εγγραφής στα μητρώα των συντεχνιών. Παρόλα αυτά, δεν καθόριζε τη λειτουργία όλων των επαγγελματιών, αλλά μόνο μερικά από αυτά (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).

5.5 Οι Νεαρές των Μακεδόνων αυτοκρατόρων μετά τον Λέοντα ΣΤ΄

Μετά το θάνατο του Λέοντα, συνεχίστηκε η παραγωγή νόμων από τους διαδόχους του με έκδοση Νεαρών. Παράδειγμα, ο Κωνσταντίνος Ζ΄ δημοσίευσε Νεαρές, για ζητήματα ποινικά και κληρονομικά. Ξεχωριστή κατηγορία νόμων, αποτελούν οι Νεαρές, οι οποίες προστάτευαν τους μικρούς ιδιοκτήτες γης, από τις επεκτατικές βλέψεις των μεγάλων γαιοκτημόνων. Τέλος, ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Θ΄ ο

Μονομάχος, πιθανότατα το έτος 1047, δημοσίευσε νόμο, που προέβλεπε τη δημιουργία Νομικής Σχολής στην Κωνσταντινούπολη, που ονομάστηκε Διδασκαλείο των Νόμων (Hunger 2002).

6. Η νομοθεσία από τα μέσα του 11ου αιώνα μέχρι το 1453

Με την ολοκλήρωση της κωδικοποίησης των Βασιλικών, σταμάτησε και η εκτεταμένη παραγωγή νέων νομοθετημάτων και περιορίστηκε σε Νεαρές και Χρυσόβουλλα. Βασικό αντικείμενο τους, είναι εκκλησιαστικά ζητήματα, οικογενειακό δίκαιο, ποινικό δίκαιο και τέλος δικονομικά θέματα. Καλό είναι σε αυτό το σημείο να αναφερθούν τα Χρυσόβουλλα που εκδόθηκαν, αρχικά, από τον Αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ τον Κομνηνού (1081-1118), και στη συνέχεια από τον διάδοχο του Ιωάννη Β΄ Κομνηνό (1118-1143), με τα οποία παραχωρούνταν εμπορικά προνόμια, αρχικά στους Βενετούς, και στη συνέχεια στους Γενουάτες.

Την υστεροβυζαντινή περίοδο, ισχυροποιούνται τα εκκλησιαστικά δικαστήρια, με τη Νερά 27 του Αυτοκράτορα Αλεξίου Α΄, παραχωρώντας τους την εξουσία να διευθετούν οικογενειακά, κληρονομικά ζητήματα, περιπτώσεις τοκογλυφίας και τη σύνταξη συμβολαίων.

Η Νερά του Αυτοκράτορα Μανουήλ Α΄ Κομνηνού το 1166 επιχειρούσε να ανασυντάξει τον τομέα της δικαιοσύνης. Ακόμη, οι Παλαιολόγοι, προωθώντας σημαντικές μεταρρυθμίσεις, εκδύσαν νόμους κυρίως για ζητήματα εκκλησιαστικού και δημοσίου δικαίου.

Επίσης, για το ιδιωτικό δίκαιο, αναφέρεται μόνο η Νερά του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β΄ το 1306, η οποία είχε συνταχθεί από τον πατριάρχη Αθανάσιο. Η οποία, στο πρώτο και στο τέταρτο κεφάλαιο της, καθόριζε ζητήματα κληρονομικά. Τέλος, η καταλυτική συνδρομή του πατριάρχη Αθανασίου στη δημιουργία της, καταδεικνύει τη βασική επιρροή που διαδραματίζει ο κλήρος στην παραγωγή νόμων του κράτους (Hunger 2002).

7. Νομικά εγχειρίδια και συλλογές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας

Όπως προαναφέρθηκε, οι νόμοι της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, για να έχουν ισχύ νόμου, χρειαζόνταν η έγκριση του Αυτοκράτορα, ο οποίος είχε και το δικαίωμα της έκδοσης νόμων. Παρόλα αυτά, από τον 6^ο αιώνα μέχρι το τέλος της Αυτοκρατορίας το 1453, ήταν σύνηθες οι νόμοι να επιδέχονται επεξεργασία από ιδιώτες, καθώς και να συγκεντρώνονται σε εγχειρίδια και συλλογές.

7.1 Τα έργα των αντικησόρων και των σχολαστικών

Οι αντικήσορες, ήταν οι καθηγητές των νομικών σχολών τον 6^ο αιώνα, οι οποίοι μετέφραζαν και σχολίαζαν, από τα λατινικά στα ελληνικά, τη νομοθεσία του Ιουστινιανού. Τέτοιο έργο, είναι η μετάφραση των Εισηγήσεων από τον αντικήσορα Θεόφιλο, μεταξύ του 533 και 534, το οποίο σταδιακά αντικατέστησε το πρωτότυπο κείμενο. Επίσης, εκπονήθηκαν περιλήψεις του Πανδέκτη, οι οποίες βοήθησαν στη σύνταξη των Βασιλικών, καθώς και έργα όπως η Επιτομή Νεαρών του Αθανασίου Εμεσηνού το 577 (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).

7.2 Το «Παράρτημα» της Εκλογής (Appendix Eclogae)

Τον 8^ο αιώνα, συντάχθηκε στην ελληνική γλώσσα, κείμενο με επεξεργασίες του Ιουστινιανείου Κώδικα, βασιζόμενο στην Εκλογή, προσπαθώντας να καλύψει τα κενά

της κείμενης νομοθεσίας αποτυπώνοντας τους νόμους σε γλώσσα κατανοητή (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).

7.3 Η Μεγάλη Σύνοψη των Βασιλικών

Εκπονήθηκαν τον 10^ο αιώνα, από άγνωστο συγγραφέα, με σκοπό να αποδοθούν σε απλοποιημένη μορφή τα Βασιλικά, χωρίς παράθεση σχολίων, με αλφαβητική σειρά, σύμφωνα με το αντικείμενο που κεφαλαίου Ακόμη, το έργο είναι βαθιά επηρεασμένο από τη χριστιανική πίστη. Τέλος, σε όλο το κείμενο, υπάρχουν ακριβείς παραπομπές στο αυθεντικό κείμενο των Βασιλικών (Ανάστος 1979).

7.4 Η *Ecloga Basilicorum librorum I-X*

Είναι έργο αγνώστου συγγραφέα του 12^{ου} αιώνα και αποτελείται από αποσπάσματα των δέκα πρώτων βιβλίων των Βασιλικών, αποτυπωμένα με διαφορετικό τρόπο από το πρωτότυπο. Ακόμη, τα σχόλια του έργου, σε μεγάλο βαθμό αναλύουν τον τρόπο απονομής της δικαιοσύνης εκείνη την περίοδο (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).

7.5 Η Εξάβιβλος

Η Εξάβιβλος, εκπονήθηκε το 1345, από το δικαστή Κωνσταντίνο Αρμενόπουλο στη Θεσσαλονίκη και αποτελεί το σημαντικότερο νομικό έργο της ύστερης βυζαντινής περιόδου. Διαίρεται σε έξι βιβλία, με πέντε από αυτά να αφορούν το αστικό δίκαιο και το έκτο το ποινικό, με πληθώρα σχολίων του συγγραφέα, με επιρροές από μία πλειάδα βιβλιογραφικών πηγών. Επίσης, θα ήταν καλό να αναφερθεί ότι, η αποδοχή της υπήρξε μεγάλη, από την έκδοση της ακόμη. Επιπρόσθετα, εφαρμόστηκε την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Απετέλεσε το ισχύον Αστικό Δίκαιο του ελληνικού κράτους μέχρι το 1946 (Παπαγιάννη *et. al.*, 2015).

8. Συμπεράσματα

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, βασίστηκε στη Ρωμαϊκή Νομοθεσία, με βασικότερους πυλώνες τον αυτοκράτορα και την εκκλησία. Η συνύπαρξη των δύο αυτών εξουσιών, υπήρξε ως επί το πλείστον αγαστή, με κυρίαρχη εξουσία αυτή του Αυτοκράτορα. Ακόμη, η προβολή του ρόλου του Αυτοκράτορα ως «Ελέω Θεού Μονάρχη» προωθήθηκε τόσο από τη μερίδα των ανώτερων αξιωματούχων, όσο και από την πλευρά του κλήρου, με αντάλλαγμα την έκδοση Χρυσόβουλων από τον Αυτοκράτορα, ως αναγνώριση της υποστήριξης τους. Παρά τον απολυταρχικό χαρακτήρα του πολιτεύματος, η πλειονότητα των νόμων, διακατέχονταν από τις αρχές της δικαιοσύνης και της ισονομίας προς τους ασθενέστερους. Τέλος, σημαντικό ρόλο στην ανασχεση των απολυταρχικών τάσεων ορισμένων Αυτοκρατόρων, διαδραμάτισε η Εκκλησία και ο Ελληνικός πολιτισμός.

Βιβλιογραφία

1. Μ. Ανάστος, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος Ζ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, σ. 324-327.
2. Μ. Ανάστος, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος Η', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1979, σ. 216-227.
3. Μ. Ανάστος, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμος Θ', Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1979, σ. 338-347.

4. Σ. Λαμπάκης, Σ. Τρωιάνος, Ε. Σαράντη, Τ. Λουγγής, Β. Βλυσίδου, Α. Σαββίδης, *Βυζαντινό κράτος και κοινωνία. Σύγχρονες κατευθύνσεις της έρευνας*, Εκδόσεις Ηρόδοτος, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2003, σ. 29-56.
5. Ε. Παπαγιάννη, Η. Αρναούτογλου, Α. Δημοπούλου, Δ. Καράμπελας, Α. Λιαρμακόπουλος, Ι. Χατζάκης, Α. Χέλμης, *Ιστορία Δικαίου*, Εκδόσεις Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράματα και Βοηθήματα, Αθήνα 2015, σ. 122-141.
6. Η. Hunger, *Βυζαντινή Λογοτεχνία. Η λόγια κοσμική λογοτεχνία των Βυζαντινών*, τόμος Γ', Εκδόσεις Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2002, σ. 183-379.

THE MOST IMPORTANT LEGISLATIVE PROJECTS OF THE BYZANTINE EMPIRE AND THE FACTORS THAT INFLUENCED THEM

Karadimas Theodoros

Student at Hellenic Open University, School of Humanities. Economist, Graduate, Program of Postgraduate Study, Economic and Operational Strategy, University of Piraeus. Elements of communication:

teo.karadimas@gmail.com

Karadima Panagiota

Economist, Graduate, Program of Postgraduate Study, Economic and Operational Strategy, University of Piraeus. Elements of communication: pn_karadima@yahoo.gr

Abstract

In the present research, is attempted to analyze the most important legislative projects of the Byzantine Empire and the factors that influenced them. Specifically, we will do a thorough study of literature review on the subject. The political and social fermentations, which led to the legislation to evolve and respond better to the needs of each period. At the same time, we do not neglect to mention the main factors influencing Byzantine law, such as the Roman tradition, Christian ethics, and the ancient Greek culture. Moreover, we attempt to describe the evolution of the law over time, with mentioning the main expressives. Also, the regime of the Byzantine Empire was the absolute monarchy, with the emperor being the ultimate state authority and the basic source of laws. But even the monarch, had its restrictions on the absolute exercise of his authority, because it had to act in the interests of goodness and charity. This element of the Byzantine Empire made a model of governance of that time, in contrast to the majority of the other kingdoms, where they possessing with authoritarian views, with the ruling class imposing its brutal power on the weakest people.

Keywords: *Byzantine Empire, Roman law, legislation, Emperor, Justinianian Code, equality.*